Ministerstwo
Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

DWOiP-I.053.7.2026
Warszawa, 21 października 2026 r.

Pani
Anna Błaszczak – Banasiak
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowna Pani Rzecznik,

w odpowiedzi na pismo z dnia 25 września 2026 r., znak IX.517.977.2026.TR/ED, dotyczące funkcjonowania Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym (dalej: KOZZD lub Ośrodek) oraz stosowania ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (dalej: ustawa o KOZZD, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Na wstępie należy podkreślić, że problematyka stosowania ustawy o KOZZD pozostaje przedmiotem systematycznych działań Ministerstwa Sprawiedliwości, podejmowanych w granicach jego ustawowych kompetencji. Zdecydowana większość zagadnień przedstawionych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich została już wcześniej zidentyfikowana i poddana analizie, zarówno w ramach działań nadzorczych dotyczących działalności administracyjnej sądów, jak i w toku prac nad projektem nowelizacji ustawy, przygotowanym we współpracy z Ministrem Zdrowia.

Wymaga wyraźnego podkreślenia, że odpowiedzialność za organizację i bieżące funkcjonowanie KOZZD nie spoczywa na Ministrze Sprawiedliwości. Ośrodek jest podmiotem leczniczym podlegającym Ministrowi Zdrowia, w którego kompetencjach pozostają kwestie organizacji działalności placówki, zapewnienia odpowiednich warunków pobytu oraz udzielania świadczeń zdrowotnych. Minister Sprawiedliwości sprawuje natomiast zwierzchni nadzór administracyjny nad działalnością sądów powszechnych, bez możliwości ingerowania w orzecznictwo, chronione zasadą niezawisłości sędziowskiej (art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Rozróżnienie tych obszarów odpowiedzialności ma zasadnicze znaczenie dla oceny zakresu działań poszczególnych organów.

Ad. 1. Publikowanie statystyk dotyczących stosowania ustawy

Dane statystyczne mogą stanowić istotny element oceny funkcjonowania systemu. Należy jednak odróżnić dane dotyczące działalności samego KOZZD od danych odnoszących się do sądowego stosowania ustawy. Ośrodek prowadzi Biuletyn Informacji Publicznej i dysponuje informacjami dotyczącymi własnej działalności, a nadzór nad nim sprawuje Minister Zdrowia. Nie ma podstaw do utożsamiania zakresu odpowiedzialności Ministra Sprawiedliwości z obowiązkami informacyjnymi podmiotu leczniczego.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że określone dane dotyczące stosowania ustawy są gromadzone także przez Służbę Więzienną. Jak wynika z informacji przekazanych przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, Biuro Ewidencji Centralnego Zarządu Służby Więziennej od początku obowiązywania ustawy na bieżąco gromadzi oraz przekazuje Ministerstwu Sprawiedliwości dane dotyczące m.in. planowanych i składanych przez dyrektorów zakładów karnych wniosków o uznanie skazanych za osoby stwarzające zagrożenie, rozstrzygnięć sądowych zapadających w tych sprawach, a także przypadków ponownego przyjęcia takich osób do jednostek penitencjarnych. Dane te służą monitorowaniu funkcjonowania systemu oraz prowadzeniu analiz na potrzeby prac legislacyjnych i organizacyjnych.

Ad. 2. Narada z udziałem sędziów rodzinnych oraz przedstawicieli Służby Więziennej

Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega celowość organizowania spotkań poświęconych praktycznym aspektom stosowania ustawy o KOZZD, adresowanych do sędziów orzekających w sprawach prowadzonych na jej podstawie. Nie znajduje natomiast uzasadnienia postulat organizacji narady w proponowanej formule, obejmującej również przedstawicieli Służby Więziennej. Zakres zadań realizowanych przez Służbę Więzienną w związku ze stosowaniem ustawy jest odmienny od kompetencji sądów orzekających w tych sprawach. Nie wskazano przy tym konkretnych okoliczności, które czyniłyby wspólną naradę w postulowanym składzie niezbędną. Współpraca Ministerstwa Sprawiedliwości z Centralnym Zarządem Służby Więziennej w zakresie monitorowania stosowania ustawy ma charakter bieżący, w szczególności poprzez przekazywanie danych dotyczących osób, wobec których może zachodzić potrzeba zastosowania jej przepisów. Ministerstwo przewiduje natomiast naradę z udziałem sędziów, której termin powinien umożliwić omówienie ostatecznego kształtu projektowanych zmian oraz praktycznych zagadnień ich stosowania, z poszanowaniem niezawisłości sędziowskiej.

Należy również wskazać na inicjatywę Prezesa Sądu Okręgowego w Płocku dotyczącą zorganizowania szkolenia lub narady poświęconej stosowaniu ustawy o KOZZD, którą Ministerstwo ocenia pozytywnie.

Ponadto należy wskazać, że w dniu 9 października 2026 r. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości wystąpił do Przewodniczącego Zespołu do Spraw Programowania Prac Rządu z wnioskiem o wpisanie projektu do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów, przekazując formularz zgłoszenia projektu wraz z oceną skutków regulacji. Termin narady zostanie ustalony po określeniu dalszego harmonogramu prac nad projektem.

Ad. 3. Osoby z zaburzeniami psychotycznymi przebywające w KOZZD

Przedstawione w wystąpieniu zagadnienie wymaga oceny z uwzględnieniem ustawowych przesłanek stosowania środków przewidzianych ustawą oraz kompetencji sądu orzekającego w indywidualnej sprawie. Nie ma podstaw do przyjęcia, że samo rozpoznanie choroby psychicznej u osoby umieszczonej w KOZZD przesądza o niezgodności zastosowanego środka z ustawą.

Ocena spełnienia przesłanek ustawowych należy do niezawisłego sądu, który rozstrzyga na podstawie całokształtu materiału dowodowego, w szczególności opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologów. Minister Sprawiedliwości nie jest uprawniony do

merytorycznej weryfikacji indywidualnych rozstrzygnięć sądowych w trybie nadzoru administracyjnego.

Problem ten został uwzględniony w projekcie. Projekt przewiduje m.in. obligatoryjne powoływanie przez sąd dwóch biegłych lekarzy psychiatrów (nowe brzmienie art.11) oraz obligatoryjne wypisanie z Ośrodka osób, u których stwierdzono chorobę psychiczną uniemożliwiającą realizację celu postępowania terapeutycznego, z jednoczesnym zapewnieniem im opieki w odpowiedniej placówce (nowy art.47a).

Ad. 4. Przeludnienie KOZZD

Kwestia zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc w KOZZD oraz właściwych warunków pobytu osób umieszczonych w Ośrodku pozostaje w zakresie odpowiedzialności Ministra Zdrowia, któremu Ośrodek podlega. Ministerstwo Sprawiedliwości, dostrzegając systemowe znaczenie problemu, podejmuje działania w granicach własnych kompetencji, przede wszystkim na płaszczyźnie legislacyjnej.

Równolegle do działań organizacyjnych zmierzających do zwiększenia liczby dostępnych miejsc, w tym związanych z utworzeniem kolejnego oddziału zamiejscowego KOZZD, projekt nowelizacji ustawy przewiduje rozwiązania służące wzmocnieniu zasady subsydiarności izolacji. Obejmują one zmianę zasad stosowania nadzoru prewencyjnego, w tym jego powiązanie z nadzorem prewencyjnym Policji oraz terapią (projektowany art. 3 ust. 2). Należy przy tym rozróżnić działania organizacyjne, pozostające we właściwości Ministra Zdrowia, od zmian ustawowych dotyczących zasad stosowania środków przewidzianych w ustawie.

Odnosząc się do pytania dotyczącego prognozowanej liczby przyszłych spraw, należy wskazać, że według danych zgromadzonych przez Biuro Penitencjarne Centralnego Zarządu Służby Więziennej, na dzień 26 maja 2026 r. zidentyfikowano 47 osób pozbawionych wolności, wobec których może zachodzić potrzeba zastosowania przepisów ustawy o KOZZD. Dane te wskazują na utrzymującą się potrzebę podejmowania działań systemowych w celu zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc oraz stworzenia skutecznych alternatyw dla umieszczenia w Ośrodku.

Ad. 5. Stanowisko Komitetu Bioetyki przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk

Stanowisko Komitetu Bioetyki przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk nr 1/2026 z dnia 2 lipca 2026 r. było już przedmiotem szczegółowej analizy Ministerstwa Sprawiedliwości. W piśmie z dnia 4 sierpnia 2026 r., skierowanym do Grupy Inicjatywnej Państwa Profesorów, Minister Sprawiedliwości przedstawił odpowiedź odnoszącą się do wszystkich rekomendacji Komitetu, wraz z informacjami o działaniach legislacyjnych, organizacyjnych i nadzorczych. Zgłoszone postulaty nie pozostają zatem bez merytorycznej oceny. Każda rekomendacja wymaga rozważenia w świetle obowiązującego prawa, celów ustawy oraz potrzeby ochrony praw osób objętych ustawą i bezpieczeństwa publicznego. Znaczna część postulatów znalazła odzwierciedlenie w przygotowanym projekcie, a pozostałe zagadnienia są analizowane we współpracy z Ministrem Zdrowia. W szczególności Minister Sprawiedliwości nie podzielił postulatu stopniowego wygaszania działalności KOZZD (rekomendacja nr 2), uznając, że właściwym kierunkiem jest reforma systemu, a nie likwidacja tego instrumentu. Należy również podkreślić, że zgodnie z przesłankami aktualnie obowiązującej ustawy, których zmiana nie jest przewidziana w projekcie, potencjalna liczba nowych osób kierowanych do Ośrodka wynosi 47, zatem działalność

Ośrodka będzie ulegała stopniowemu, naturalnemu wygaszeniu. Jednocześnie przygotowany projekt nowelizacji ustawy nie przewiduje rozszerzenia jej czasowego zakresu stosowania, a tym samym objęcia jej przepisami kolejnych kategorii osób.

Podsumowując, należy podkreślić, że Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi konkretne działania zmierzające do usprawnienia stosowania ustawy o KOZZD, zarówno w ramach przysługujących mu kompetencji nadzorczych, jak i poprzez przygotowanie zmian legislacyjnych. Przedstawione w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich zagadnienia w znacznej części były już przedmiotem analiz i działań właściwych organów.

Ponowne podniesienie tych zagadnień nie zmienia ustawowego podziału kompetencji ani nie uzasadnia przypisywania Ministrowi Sprawiedliwości odpowiedzialności za organizację i funkcjonowanie podmiotu leczniczego podlegającego Ministrowi Zdrowia. Ministerstwo Sprawiedliwości będzie kontynuowało działania w zakresie swojej właściwości, mając na względzie zarówno konieczność poszanowania praw osób objętych ustawą, jak i realizację jej podstawowego celu, jakim jest ochrona życia, zdrowia i wolności seksualnej innych osób.

W załączeniu przekazuję Pani Rzecznik sprawozdania z przeprowadzonych lustracji.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart

/podpisano elektronicznie/